

лі учневі необхідно допомагати, даючи йому готову схему (як це робить відомий вчитель — новатор В. Ф. Штаталов), оскільки головною метою виступає акумуляція знань.

Вища школа робить акценти на знання та мислення. Кінцевим проявом і результатом мислення виступає схема прочитаного, що розроблена самим студентом. За цих умов завдання викладача полягає в тому, щоб порівнювати схеми студентів з оптимальною та надавати для нього відповідну допомогу. Складання схеми виступає основною умовою закріплення інформації та довготривалого запам'ятовування. Залежність тут пряма: якість та ґрунтовність знань цілком залежать від якості й міцності схем, що знаходяться в пам'яті.

Таким чином, удосконалювати організацію самостійної роботи — це означає навчити всіх студентів саме такій технології самодіготовки

and similar papers at core.ac.uk

provided by Institutional Repository of Vadym Hetman Ky

В. М. Данюк, канд. екон. наук, професор,
завідувач кафедри управління трудовими ресурсами

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Викладачу важливо знати, як студенти (слухачі) сприймають навчальну дисципліну, як вони оцінюють її значення серед інших дисциплін навчального плану, яка їхня думка щодо бюджету навчального часу та його розподілу за видами занять, чи задовольняє викладач їхні навчальні потреби тощо.

Така інформація особливо цінна для викладача як передумова підвищення якості викладання, коли він уперше викладає нову дисципліну для складної, незвичної аудиторії.

Саме така ситуація мала місце у нашому університеті в 2000/01 навчальному році, коли я вперше викладав за розробленою мною програмою нову дисципліну «Організація діяльності державного службовця» незвичній для мене аудиторії — слухачам, направленим на навчання органами державного управління та місцевого самоврядування України. Ці слухачі вже мали вищу освіту, досвід роботи на державній службі, навчалися вони в КНЕУ за магістерською програмою «Державна служба».

Я розробив спеціальну анкету і провів анонімне опитування слухачів після завершення викладання дисципліни, коли слухачі

склали іспит. Отже, можна було очікувати на відверті відповіді, пропозиції та зауваження.

Анкетування проводилось у лютому 2001 р. Всього слухачів на курсі було 63 особи, заповнили анкети 54 слухачі. Після опрацювання анкет були одержані наступні зведені результати.

Кількісні показники анкетування

1. Вважають навчальну дисципліну:

потрібною	49 слухачів	(90,7 %);
потрібною, але не дуже	5 – " –	(9,3 %);
без неї можна обійтись	0 – " –	(0,0 %).

2. Вважають, що на дисципліну в цілому навчальних годин за навчальним планом:

достатньо	44 слухачі	(81,5 %);
мало	9 – " –	(16,7 %);
забагато	1 – " –	(1,8 %).

3. Вважають, що на лекційні заняття навчальних годин:

достатньо	37 слухачів	(68,5 %);
мало	12 – " –	(22,2 %);
забагато	5 – " –	(9,3 %).

4. Вважають, що на практичні заняття навчальних годин:

достатньо	27 слухачів	(50,0 %);
мало	17 – " –	(31,5 %);
забагато	10 – " –	(18,5 %).

Якісні характеристики

На запитання анкети:

«2.4. На які теми доцільно збільшити або зменшити кількість годин на лекції та практичні заняття?»
відгукнулось 46 (85,2 %) слухачів.

Усього було названо 21 питання, на які пропонувалось збільшити час лекційних або практичних занять. Звичайно, якщо за збільшення часу на вивчення конкретного питання подано один, два або три голоси, то це не відбиває думку всіх 54 слухачів, які заповнили анкети.

Більше, ніж три голоси подано за збільшення часу на вивчення таких тем:

- службові документи і діловодство — 14;
- імідж державного службовця — 8;

- професійне спілкування — 6;
- контроль якості роботи — 6.

Ці побажання варто врахувати при розподілі навчального часу за темами дисципліни.

2. На запитання анкети:

«3. Ваша оцінка діяльності викладача (викласти у довільній формі)»

позитивну оцінку з різними коментарями або без них дали 53 слухачі (98,1 %); негативних оцінок або незадоволення викладачем висловлено не було.

3. На запитання анкети:

«4. Ваші пропозиції щодо поліпшення підготовки магістрів спеціальності «Державна служба» в Київському національному економічному університеті»

відгукнулись 41 слухач (75,9 %).

Серед пропозицій, які повторюються в кількох анкетах, є зокрема такі:

- збільшити час на практичні заняття, при цьому ширше використовувати активні форми роботи з слухачами (ділові ігри, ситуації, рольові ігри, обговорення конкретних прикладів тощо);
- посилити правову підготовку;
- більше уваги приділити економічній підготовці, зокрема в галузях «Фінанси», «Банківська справа», «Бухгалтерський облік», «Фінансовий аналіз»;
- ввести вивчення іноземної мови;
- практикувати зустрічі з представниками уряду, Верховної Ради, Адміністрації Президента, головами комісій Верховної Ради;
- поліпшити забезпечення підручниками і посібниками.

Висновок: зворотний зв'язок у навчальному процесі можна вважати джерелом дуже цінної об'єктивної інформації, яку варто використовувати з метою підвищення якості підготовки фахівців.

М. І. Диба, канд. екон. наук, доцент

КУРСОВА РОБОТА У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ

У процесі вивчення політичної економії для осмислення найважливіших і найбільш складних її проблем та щоб навчитися всебічно аналізувати сучасні явища економічного життя суспільства, а також робити на основі цього вірні науково обґрунтовані